

Wulpenvlucht

Driemaandelijke nieuwsbrief over natuurgebieden van Natuurpunt en de Vereniging Natuurmonumenten rondom Bezoekerscentrum De Wulp.

Nummer 31
oktober
november
december 2007

In dit nummer
Pagina 2
Historisch grensmeu-
bilair

Pagina 3
Een woordje met ...
Toos Theuws

Pagina 4
Agenda
Grondwatermeters
Goed nieuws
Bedankt, Wout
Antonis!

natuurpunt

Redactieadres
Voor België:
Tussenstraat 10
3910 Neerpelt
Voor Nederland:
Venboordstraat 6
6005 PJ Swartbroek

Wulpenvlucht wordt gedrukt
op minder milieubelastend
papier.
Afgiftekantoor 3920
Lommel 1 P209049

Verrassende variatie in Balkerbeemden

Op de grens van Bocholt en Kaulille, aan het zicht onttrokken door hoog opgeschoten populieren, ligt natuurgebied Balkerbeemden. Dit gebied is zó goed verborgen achter vochtige beemden en oude elzenbroekbosjes, dat het zelfs bij de bewoners van het nabijgelegen gehucht de Hees onbekend is.

Levensader van het natuurgebied is de Balkerbeek. Tot in het begin van de vorige eeuw was haar loop onduidelijk in het ondoordringbare moeras tussen Bocholt en Kaulille. Tegenwoordig zoekt ze kronkelend en kabbelend haar weg door een landschap waar beemden, hooilanden en broekbosjes het uitzicht bepalen. Na de Tweede Wereldoorlog vielen de hooilanden ten prooi aan speculanten en verschenen er caravans en graafmachines. De natuurwaarde van de beekvallei werd bij het opmaken van de gewestplannen in de zeventiger jaren jammer genoeg niet onderkend en het gebied kreeg een landbouwbestemming.

Het gebied is niet toegankelijk voor het grote publiek. Wel zijn er plannen voor het aanleggen van een wandelpad en vindt er soms een natuurwandeling plaats.

Meer informatie: Jacky Jacobs, conservator, telefoon (+32) 089/464394, e-mail: jackyjacobs@telenet.be.

*Voormalige visvijvers: een eldorado voor kikkers, padden en salamanders
(foto: Jacky Jacobs)*

Herstel natuur

In de jaren negentig kwam de ommekeer toen Natuurpunt begon met de aankoop van eigendommen in de beekvallei. Tegenwoordig beheert ze ongeveer zes hectare beemden, elzenbroekbosjes en verlaten visvijvers. Deze variatie zorgt voor een verrassend aanbod van dieren en planten. Er zijn niet minder dan 18 soorten libellen, 34 soorten vlinders, 10 soorten lieveheersbeestjes en 9 soorten sprinkhanen gesignaleerd. Waterviolier, echte koekoeksbloem en pinksterbloem kleuren de beken en de hooilanden. Uitzonderlijk is het massale voorkomen van de holpijp – lid van paardenstaartfamilie – in de

voormalige visvijvers. Bij de vogelaars is het gebied geliefd door de vele trekvogels die hier overvliegen. Bovendien maken vier van onze inheemse spechten er hun opwachting en voelt de ijsvogel er zich uitstekend thuis. Met de financiële steun van het Regionaal Landschap Lage Kempen is een aanzet gegeven tot de herinrichting van de visvijvers. Daarmee ziet de toekomst van duizenden kikkers, padden en salamanders er rooskleurig uit. In de toekomst moeten natuurgebieden ervoor zorgen dat de migratie van dier- en plantensoorten, en de uitwisseling van erfelijke informatie, gegarandeerd zijn.

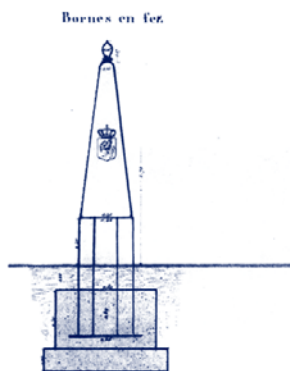

Een oude grens gemarkeerd

Historisch grensmeubilair rond het Hageven-Plateaux

Dwars door het natuurgebied Hageven-Plateaux loopt over een viertal kilometers de landsgrens tussen België en Nederland. Deze oude grens is zelfs op luchtfoto's goed te zien als een duidelijk herkenbare streep. Al vanaf 1300, dus meer dan zeven eeuwen terug, was dit de grens tussen het graafschap Loon (Neerpelt, Achel) en het hertogdom Brabant (Lommel, Bergeijk, Valkenswaard).

Sinds 1843 wordt de grens tussen België en Nederland aangeduid door kegelvormige grenspalen uit gietijzer, 372 kilo zwaar. Tussen deze grenspalen vinden we ook nog grenspalen uit natuursteen. Daarnaast zijn er nog de zeer oude grensstenen, de markante bomen bij de grens, een heuse gegraven 'scheidgracht' die het geheel wel erg gevarieerd en boeiend maken.

Grensmarkeringen

Het 'grensmeubilair' van deze streek ziet er van oost naar west als volgt uit:

- Nr 180** gietijzeren paal naast de weg Achel – Valkenswaard
- Nr 180A** beschadigde arduinen grenssteen aan de Prinsenloop
- Nr 181** gietijzeren paal langs de dijk naar Schaft
- Nr 181A** stenen paal tussen Buitenheide en Luikerbeemden

- Nr 182** gietijzeren paal in houtkant, grens Achel Neerpelt
- de graaf van Loon: natuursteen in beton en grenseik
- Nr 183** gietijzeren paal in tuin bij woning De Achthoek
- Nr 184** gietijzeren paal naast de Borkelse dijk (nu verdwenen)
- de Tombe du Prince de Liège: blauwe natuursteen
- de scheidgracht uit 1686: gegraven gracht als grens
- Nr 185** gietijzeren paal naast Lommelse Dijk
- Nr 185A** stenen grenspaal van 1843 naast Bergeijkse Dijk
- Nr 186** gietijzeren paal naast de drukke baan Hasselt-Eindhoven

Graaf van Loon

De dikste eik van het natuurgebied is de grenseik bij 'de graaf van Loon' met een omtrek van 3,38m op 1,80m hoogte (in 2006). Dit monument verloor een stuk van zijn kruin bij een najaarsstorm in 2002. De graaf van Loon is een natuursteen, sinds 1972 in een betonnen voetstuk verankerd. Deze steen werd vernoemd in een akte van 1331 als grenssteen tussen Loon en Brabant.

Tombe du prince de Liège

De Tombe du Prince de Liège is eveneens een grote natuursteen, een blauwe kei, die ligt op de hoek van de huidige landbouwenclave, naast een verdwenen weg. Hij staat vermeld in de gicht 67 van 26 maart 1767 van Overpelt samen met de scheidinggracht die in 1686 werd gegraven door die van Lommel: "Dat dien steen staand over den heyerdyck recht tegenover de steene brugge omtrent de

Borkelse brugge gelegen is den derden paalsteen van Brugvoort, schijdende de gemeynthes Borckel en Neerpelt dat den selven steen en genoemd wordt, ende anders niet heeft horen noemen als den blauwen steen, ende dat hij den opgeworpen gracht tussen de meyerije ende het land van Luyck, bij den selven paalsteen opgeworpen, anders niet heeft genoemd oft horen noemen als den Lommelsengracht."

De Tombe du prince de Liège
(foto: Ghis Palmans)

Het ging hier over een grensgeschied (een heidetwist) waarbij oude mannen als getuigen werden opgeroepen. Hun verklaringen werden genoteerd en zijn zodoende bewaard. De gegraven gracht bij de oude grenssteen de 'Tombe' vinden we terug op de gekende kaart van Hendrik Verhees uit 1794: Limiet of Scheidgraaf gemaakt 1686. Deze oude structuren hebben reeds zeer lang hun plaats in ons landschap. Laten we hen bewaren, zo mogelijk herstellen om ze door te geven aan volgende generaties. Meer informatie: willy.pardon@skynet.be.

Een woordje met... Toos Theuws

We worden hartelijk ontvangen bij deze bescheiden jongedame. Onvoorstelbaar dat deze kwieke vrouw er al bijna tachtig levensjaren heeft opzitten. We horen vaak dat kinderen

natuur met de paplepel binnenkrijgen. Hier is het eigenlijk andersom gegaan. Door haar kinderen is dit gezin bij de Wielewaal – het huidige Natuurpunt – terechtgekomen.

“Zwart, vuil en enthousiast kwam hij terug van zijn eerste natuurwerkdag”

Toos Theuws (foto: Gaby Bollen)

Frans, haar oudste zoon, zat op het Rythovius College in Eersel. Zijn klas ging samen met leerlingen van de Wico Campus TIO uit Overpelt op een woensdagmiddag beheerswerken doen in het Hageven. “Zwart, vuil en enthousiast kwam hij terug”, vertelt Toos. “Hij wilde graag nog eens terug en nam de andere kinderen van het gezin ook mee. Zijn jongste broer, Jos, was die eerste keer iets minder enthousiast omdat hij met zijn broekje achter de prikkeldraad was blijven hangen.” Hun vader was altijd al in de natuur geïnteresseerd. De mensen zeiden: “Wat zie je nou altijd daar in de beemd?” Waarop hij antwoordde: “Elke dag zie ik iets anders.”

Eén grote familie

“De vele dagtochten en de drie-daagse in de Ardennen waren geweldige natuurbelevissen. Mijn man werd zo samen met Bèr Mertens en Gène Wellens een van de eerste natuurgidsen op de Watering in de Kolonie en is later ook actief geworden in ‘den Tip’ te Lommel. Rik is een Wielewaler geworden en gebleven. Na de nodige Belgenmoppen over Nederlanders, die toen de ronde

deden, werden we één grote familie.”

Ze heeft duidelijk geen last gehad van de landsgrens tijdens de tien jaar dat ze bij de Wielewaal actief waren. Toch vindt ze het jammer dat Belgische en Nederlandse natuurverenigingen niet nog meer samenwerken. “De afstanden zijn niet groot en we zouden veel plezier van elkaar kunnen hebben”, oppert ze.

Natuurtuin ‘t Loo

Nu brengt ze haar tijd vooral door in de Natuurtuin ‘t Loo in Bergeijk. “Het terrein was vroeger een voetbalveldje, maar het was er eigenlijk te nat om te voetballen. De gemeente heeft het terrein en de nodige financiële middelen ter beschikking gesteld voor de aanleg en de inrichting van het natuur-tuintje”, vertelt ze. De vrijwilligersgroep in de Natuurtuin is er eentje om ‘u’ tegen te zeggen. Op donderdag komen er zo’n 25 mensen de tuin helpen onderhouden. Toos is dan de gastvrouw van dienst en ontvangt de werkers en de bezoekers. “Jullie begrijpen dat hier veel vrijwilligers met liefde voor de natuur en voor elkaar zich vele belangeloze uren inzetten. En na gedane arbeid is het er zoet rusten.”

Bewustwording

Op de vraag of ze nu iets heeft zien veranderen in het kader van natuurbeleving door de jaren heen, antwoordt ze dat de mensen meer bewust zijn geworden van de natuur. “Vroeger was de natuur eerder iets voor enkelingen, nu zie je toch dat iedereen er zich meer

van bewust wordt. Kijk maar naar de opwarming van de aarde. Mensen zijn nu niet alleen voor hun plezier, maar ook puur uit noodzaak bezig met natuur.”

Toos Theuws zou graag Arnold Goossens, conservator van het Smeethof, willen aanwijzen voor het volgende interview.

“Jammer dat de Belgische en Nederlandse natuurverenigingen niet nog meer samenwerken” (foto: Gaby Bollen)

Natuurtuin ‘t Loo

Natuurtuin ‘t Loo is alle dagen open en gratis te bezichtigen. Ook zijn er rondleidingen mogelijk. De tuin is opgedeeld in: heemtuin, apothekers-tuin, keukenkruidtuin, moestuin, boomgaard, bessentuin, grondwater-meter, poelen, insectenhotel, bijenkorven, graafwespenwal en een echte zoogdierenburcht. Zeker een bezoekje waard!

Natuurtuin ‘t Loo, Terlostraat 4, Bergeijk. www.natuurtuin.org.

Agenda

Natuurpunt

Zondag 7 oktober

Wandeling Vloeiweiden Lommel-Kolonie en kennismaking met vogel-trekwaarnemingen Oude Maai. Vertrek 13.45 uur Wateringhuis en 14.00 uur eind Koloniestraat.

Zondag 21 oktober

Paddenstoelenwandeling. Vertrek 9.00 uur De Wulp.

Zondag 18 november

Turfstekerswandeling. Vertrek 9.00 uur De Wulp.

Zondag 18 november

'Herfst-kleuren je dag'. Vertrek 14.00 uur Kerk van Lozen (Bocholt).

Zondag 2 december

Wandeling Sint-Maartensheide. Vertrek 14.00 uur parking Mariahof, Beek-Bree. Verrekijker, laarzen of goed schoeisel.

Natuurmonumenten

Zondag 18 november

Excursie met IVN en waterschap naar de herinrichting en natuurontwikkeling Tungelroyse beek. Vertrek 13.00 uur station Weert, Dries.

NMC De IJzeren Man

Tot en met december

Tentoonstelling Paddenstoelen (NMC).

Zondag 7 oktober

Excursie naar de Boshoverheide met het thema zand. Vertrek 13.00 uur Station Weert, Dries (IVN).

Dinsdag 9 oktober

Lezing door weerman Thijs Zeelen om 19.30 uur in het NMC.

Zaterdag 13 oktober

15-jarig bestaan van het NMC met o.a. om 14.00 uur een lezing door Arnold van Vliet van de Leerstoelgroep Milieusysteemanalyse Wageningen Universiteit en Researchcentrum.

Zondag 21 oktober

Excursie De Banen in Nederweert. Vertrek 7.30 uur politiebureau Weert.

Zondag 21 oktober

Excursie met het thema paddenstoelen. Ook voor kinderen. Vertrek 13.00 uur bij het NMC te Weert.

Twée grensoverschrijdende grondwatermeters

Zowel bij Natuur- en Milieucentrum De IJzeren Man in Weert als bij Jeugdverblijfcentrum

Onthulling grondwatermeter bij de Wulp

Woutershof in Kinrooi-Molenbeersel komen in oktober grondwatermeters te staan. Dit zijn roestvrijstalen buizen met vensters, waarop af te lezen is hoe diep het grondwater onder uw voeten staat. Deze grondwaterstand is heel bepalend voor de natuur. Op de meter is in één oogopslag te zien of het grondwater hoog genoeg staat voor de natuur ter plekke. Met deze aanwinst wordt er ook een educatieve fietstocht tussen beide centra ontwikkeld waarbij, u raadt het al (!) water centraal staat. Kijk ook eens op de website: www.waterindepeiling.nl

Goed nieuws

Wist u dat er op de Plateaux al zes broedparen zijn van de nachtzwaluw? Mede dankzij de ontbossing van de heide en de goede ontwik-

keling daarvan. Beide successen komen voort uit het LIFE-project. De eerste successen zijn dus al geboekt!

Bedankt Wout Antonis!

Natuurmonumenten neemt in oktober afscheid van boswachter Wout Antonis. Wout is 25 jaar als boswachter actief in de Kempen geweest. Een markante persoonlijkheid, iemand die vanuit de praktijk veel kennis en ervaring heeft opgedaan en daarover enthousiast kan vertellen. Geen dure woorden, maar gewone taal. Wout heeft in de afgelopen jaren hard gewerkt aan het herstelplan voor de Vloeiweiden op de Plateaux. Wout, bedankt voor je betrokkenheid en je rol bij het natuurbeheer!!

Geen dure woorden, maar gewone taal.

Openingstijden

Bezoekerscentrum De Wulp

Tussenstraat 10, B-3910 Neerpelt, België, telefoon (+32) 011 - 80 26 77, e-mail: dewulp@skynet.be, www.dewulp.net. Op zaterdag en zondag open van 14.00 tot 18.00 uur en op woensdag van 13.00 tot 17.00 uur. Voor groepen na afspraak van dinsdag tot en met vrijdag.

NMC De IJzeren Man

Geurtsvenweg 4, 6006 SN Weert, Nederland, telefoon (+31) 0495 - 52 48 93, e-mail: info@nmcweert.nl, www.nmcweert.nl. In de zomertijd geopend van dinsdag tot en met zondag tussen 13.00 en 17.00 uur en in de wintertijd tussen 13.00 en 16.00 uur.

Colofon

Wulpenvlucht is een gezamenlijke kwartaaluitgave van Natuurpunt vzw en Vereniging Natuurmonumenten. Het wordt gratis verspreid onder geïnteresseerden. Voor een abonnement kunt u bellen naar (035) 655 99 11 (Nederland, Natuurmonumenten) of naar (011) 80 26 77 (België, Bezoekerscentrum De Wulp).

Redactie

Theo van den Berkmortel, Gaby Bollen, Ghis Palmans, Willy Pardon, Nicoline van Tiggelen

Eindredactie + v.u.

Van Tiggelen Tekst & Communicatie, Oirschot

Opmaak

Ster design BNO, Eindhoven

Drukwerk

Drukkerij van Drunen, Eindhoven